

Специализиран строителен комбинат „Горстрой“ - кратка история на дейността

Генерална дирекция

Отчитайки факта, че броят на т.нар. затворени горски басейни в страната е голям - над 600, с площ 200 000 ха и общ запас над 22 млн. м³, от които 8.7 млн. м³ са зрели и презрели насаждения, както и нуждаещите се от провеждане на отгледни сечи над 135 000 ха млади култури с общ запас над 10 млн. м³, Министерството на горите и горската промишленост (МГПП) през 1980 г. внася в Министерския съвет предложение за създаване на специализирано звено за строеж на горски пътища. С издаване на Разпореждане № 61 на Бюрото на МС от 28.10.1980 г., в което се казва: „Образува, считано от 01.01.1981 г., към МГПП специализиран строителен комбинат „Горстрой“ като отделна юридическа личност на стопанска сметка със седалище в гр. Елин Пелин и с предмет на дейност: строителство на горски пътища, стопански и други сгради за нуждите на лесокултурната дейност, дърводобива и горската промишленост“, това важно за горския отрасъл звено започва своята работа.

Ако хвърлим поглед в историята, ще открием, че горските строителни предприятия са съществували като районните секции за горски пътища в периода 1942-1950 г. и като „Горстрой“ са действали до 1955 година. Тези секции изграждат камионни пътища в горите, горски домове, работнически жилища, обори за работния добитък, административни сгради. От 1955 г. бившите „Трудови войски“, впоследствие „Строителни войски“ (наследник на „Трудова повинност“, създадена по времето на Александър Стамболийски), поемат изграждането на камионните пътища в горите. В края на 60-те и през 70-те години на миналия век на „Строителни войски“ се възлагат все повече задачи в областта на жилищното строителство, изграждането на административни и промишлени обекти, поради което ангажираността им в строителството в горите намалява и това е още един обективен фактор, който налага създаването на тази специализирана строителна структура в системата на горското стопанство в България.

Седалището на генералната дирекция на ССК „Горстрой“ е в гр. Елин Пелин, а поделенията, които пряко извършват строителната дейност, са в Берковица, Благоевград, Бургас, Ловеч, Пазарджик и Шумен, като малко по-късно е създадено и строително-монтажно поделение (СМП) в София - Гара Искър. Персоналът в генералната дирекция е с численост 26 души, администрациите в поделенията - 10-15 души, като средно през годините общата численост на персонала (администрация и работници) се е движела между 660-700 души.

За генерален директор през 1981 г. е назначен инж. Никола Михайлов, който ръководи „Горстрой“ до 1997 г., лесоинженер, дотогава директор по дърводобива в МГПП, а за заместник генерален директор по икономическите въпроси - Любен Ширков, специалист в икономическата дирекция на министерството. Малко по-късно за зам. генерален директор по производствените въпроси е назначен инж. Ангел Петров, специалист по пътно строителство. След пенсионирането на Любен Ширков на същата длъжност последователно работят Цветана Янакиева и Георги Лясков.

В генералната дирекция функционират няколко отдела, които през годините претърпяват редица реструктурирания, но в общи линии запазват характера на дейността си, като в тях в периода 1981-1997 г. са работили редица специалисти.

Първият главен счетоводител е Никола Тумбев, а след пенсионирането му е назначена Костадинка Георгиева. Като счетоводители са работили Тинка Тумбева, Стефка Николова, Иванка Бучкова и като касиер - Йорданка Малчева.

В отдел „Труд и работна заплата (ТРЗ) и планиране“ работят Георги Лясков, Славка Станоева, инж. Орлин Иванов, Михаела Петрова. След назначаването на Георги Лясков за зам. генерален директор отделът се разделя на два отдела - за „ТРЗ“ отговаря инж. Орлин Иванов (1981-1991 г.), инженер по горско стопанство, Михаела Петрова (1982-1997 г.), която впоследствие става завеждащ „Личен състав“. Плановик е Славка Станоева.

В отдел „Материално-техническо снабдяване“ (МТС) работят инж. Петър Вълчев, машинен инженер, инж. Вихър Иргев (1982-1997 г.), инженер по горско стопанство, инж. Цветана Дочева, инженер по пътно строителство, домакин - Милена Жекова.

В отдела „Механизация“ за кратко работят инж. Йордан Йорданов и инж. Йордан Карлов, а след това - инж. Георги Обецанов, инженер по горско стопанство, и Кръстьо Кръстев.

Юрисконсулти последователно са Петър Панайотов и Николай Александров.

Завеждащ „Охрана на труда“ е инж. Тодор Паракозов, инженер по горско стопанство.

„Личен състав“ - Славчо Витяхов, секретар-деловодител - Красимира Атанасова, шофьор - Тодор Димитров.

Към зам. генералния директор по производствените въпроси има общ Производствено-технически отдел, в който са работили инж. Емилия Христова (1981-1983 г.), инж. Радосвет Загорски (1981-1990 г.) и за кратко време - инж. Нерезов. В края на 1981 г. отделът се разделя на два - „Производствен“, в който започват работа специалистите по пътно строителство инж. Емил Николов и инж. Румяна Димитрова, и „Технически“ - инж. Вълчо Русинов (1982-1992 г.), лесоинженер, инж. Емилия Христова, геодезист, и инж. Радосвет Загорски, инженер по горско стопанство, който впоследствие е началник на отдел „Капитално строителство, технически прогрес и метрологично осигуряване“.

След напускането на инж. Емил Николов и инж. Румяна Димитрова производственият отдел се трансформира в отдел по оперативно ръководство на строителството, в който са назначени инж. Божидар Генов и инж. Воин Вретенарски, и двамата пътни инженери.

За кратко време в генералната дирекция са работили Юлия Станоева, инж. Лиана Теохарова, инж. Олга Андреева.

По-голяма част от служителите - почти 70 %, в генералната дирекция са от София, а останалите са от гр. Елин Пелин и околните населени места.

Към генералната дирекция е сформиран Експертен технико-икономически съвет (ЕТИС) с председател инж. Ангел Петров и секретар инж. Радосвет Загорски и членове - ръководителите на отделите в дирекцията, като при необходимост са поканвани и външни консултанти. В ЕТИС се разглеждат постъпилите заявления за рационализации и икономически ефективни предложения от всички поделения в страната. В процеса на извършване на строително-монтажните работи има възможност да се установят някои по-добри варианти, с което се променят частично трасетата на пътищата, което дава възможност да се реализират икономии както на трудов, така и на материален ресурс.

Транспортиране на дървен материал за Ракитово по асфалтирания горски път „Дорково - Портите“, строен от СП „Горстрой“ - Пазарджик

Издаден е сборник с нормативни документи в помощ на Производствено-технически отдел и техническите ръководители. През 1986 г. съвместно със специалисти от Комитета по цените е направен анализ на действащите цени на строително-монтажните работи и е извършена актуализацията им, на базата на което е определена себестойността на 1 км горски път, прилагана при строителството в следващите години.

За нуждите на генералната дирекция са предоставени лек автомобил „Лада“, лекотоварни „НИСА“ и „УАЗ“, малък високопроходим автобус „Чавдар“. След това са доставени още 2 леки автомобили - „Москвич“ и „Алеко“, както и високопроходима „Нива“.

Администрацията на „Горстрой“ е настанена на втория етаж в сградата на Горското стопанство в гр. Елин Пелин, след което ѝ е предоставена постройката, предвиждана за мотел, на входа на града. За кратко време е ползвана общинска сграда в центъра на гр. Елин Пелин и от 1991 г. до закриването на генералната дирекция през 1997 г. са ползвани помещения в сградата на поделението на „Горстрой“ в Гара Искър, когато се приватизират и поделенията по места.

Служителите в администрациите на поделенията са настанени в сгради и помещения, които дотогава са ползвани от горскостопанските комбинати (ГСК) или горските стопанства, като с времето се изграждат самостоятелни административни постройки, складове и ремонтни работилници.

Стопански предприятия

За съжаление информацията за хората, работили в поделенията на ССК „Горстрой“, не е много пълна поради факта, че архивите на предприятията бяха предадени за съхраняване по места и след приватизирането на помещенията са запазени частично или въобще не са запазени. Голяма част от хората, които биха могли да дадат сведения за работилите в поделенията на „Горстрой“ в страната, не са между живите.

СП „Горстрой“ - Берковица

Първият директор е инж. Цветко Янев, инженер по горско стопанство, след това за кратко време директори са инж. Найчо Василевски, инженер по горско стопанство, и Милка Тончева, а от 1988 г. до приватизацията на предприятието - Трифон Влашки.

СП „Горстрой“ - Благоевград

Директор е инж. Страхил Начев, инженер по горско стопанство, зам.-директор (от 1984 г.) е инж. Бойко Лазаров, строителен ин-

женер, който след пенсионирането на инж. Начев през 1993 г. става директор до 2000 г., когато предприятието се приватизира. Главен счетоводител е Велко Гюлев, отдел „Планов и ТРЗ“ - Христо Боздев, „МТС“ - Асен Джалев, „ПТО“ - Атанас Сливков, Георги Пъхков. Технически ръководители - Костадин Тренчев, Иван Станойски, Венцислав Медарски, Красимир Моллов, Светослав Чифутски, Красимир Лазаров.

СП „Горстрой“ - Бургас

Първият директор (само една година) е инж. Стамо Янев, строителен инженер, след което директор става Пеньо Тодоракиев - началник на отдел „Механизация“, който ръководи предприятието от 1983 до 2000 година. От 1982 до 1995 г. главен счетоводител е Тодорка Дикова (1982-1995 г.), след това - Катерина Пеева, Недка Калева, Йорданка Тодорова, счетоводител е Кристина Тодоракиева (1983-1997), касиер - Диана Вълева. Отдел „ТРЗ и планов“ - Мара Неделчева, Иларина Зафорова, Янка Топалова (хронометражист). „МТС“ - Петко Тодоров, Георги Тодоров, Катя Николова (домакин). „Механизация“ - Тодор Павлов. „ПТО“ - Христо Георгиев, Мария Иванова, Митка Димитрова и техници - Нейка Благоева, Соня Серафимова. „Личен състав“ - Диана Бояджиева, Диана Сахакян.

Технически ръководители са инж. Атанас Къркеланов, Стоян Тончев и Васил Берковски.

Шофьори към администрацията - Михаил Габровийски, Илин Димчев.

СП „Горстрой“ - Ловеч

Директор е инж. Вълко Бурдиняшки, инженер по горско стопанство. След това - Коно Конов. Главен счетоводител е Спас Павков. „ТРЗ и планов“ - Цена Василева, „Механизация“ - Тодор Тодоров, „МТС“ - Георги Маринов, технически ръководител - Юлиан Димитров.

През 1988 г. към поделението е сформирано звено във Велико Търново с ръководител инж. Захари Захариев, който ръководи строителството на обектите в Ловното стопанство „Росица“ - м. Лъгът, и Горското стопанство - гр. Елена.

СП „Горстрой“ - Пазарджик

Директор е инж. Иван Рангелов, инженер по горско стопанство - 1981-1994 г. и 1995-1998 година. По една година директори са инж. Иван Караянев - 1994-1995 г., и инж. Васко Комсалов - 1998-1999 г. Зам.-директори са инж. Стоян Николов, инж. Атанас Симеонов, инженер по горско стопанство, и инж. Васил Енчев. Първият главен счетоводител е Тодор Тодоров, след това - Иванка Хайвазова и Латинка Дечева, счетоводители са Живка Христоскова, Мариана Калоферова, Лидия Ганчева, Спаска Транджиева, касиер - Златка Балабанова, домакин и тарифьор - Петра Кръстева, тарифьор - Стойка Гъркова. „ПТО“ - Кирил Христов, инж. Васил Енчев, който в периода 1991-1993 г. е зам.-директор, и инж. Людмила Лукарева. „ТРЗ и планов“ - Жельо Тонев, Стефка Стоянова, Георги Янкулов, Йорданка Должева, която е и „Личен състав“, Лазарина Мурджева („Личен състав“ и касиер), Запринка Бесалева (касиер). „Механизация и автотранспорт“ - инж. Станоя Сеферинкин, Стойчо Стоев (диспечер), Веселин Василев и Иван Войнов - механици. „МТС“ - Костадин Пейчев, Костадин Владов, Кирил Димитров, Васил Стефанов, Георги Павлов (снабдител). Деловодител и „Личен състав“ - Иванка Плачкова. Технически ръководители са Иван Караянев, Атанас Янков и Асен Захариев.

Оператори на изчислителна техника - Виолета Петкова и Гергана Кочева. Шофьор към администрацията - Борислав Георгиев.

СП „Горстрой“ - Шумен

Директор е инж. Севдалин Дянков, инженер по горско стопанство, зам.-директор - инж. Атанасов, главен счетоводител - Николинка Велева.

СМП „Горстрой“ - Гара Искър

Директор е инж. Цони Цонев, а след него - Богомил Ставрев, който дотогава е началник „Механизация“. Главен счетоводител е Йорданка Николова, счетоводител - Евдокия Цонева, касиер - Йорданка Димитрова. „ПТО“ - инж. Мария Петрова, инж. Йорданка Пухалкова, инж. Христо Христов. „ТРЗ“ - Радка Николова. „Материално-техническо снабдяване“ - Румен Маринов, София Рашкова, Стефка Стефанова (домакин). „Механизация“ - Веселин Стоянов. Плановикът е Зоя Василева, а „Личен състав“ и секретар - Жанета Сърдъмова.

Техника

Първоначално техническите средства, с които започват своята дейност поделенията по места, са твърде скромни - по 1 булдозер С 100/Т 130, трактор ДТ 75, по една фадрома или багер за изкопни и товаро-разтоварни дейности, 1-2 самосвала и бордови коли ЗИЛ 130, 1-2 лекотоварни коли „УАЗ“ и „НИСА“ - за транспорт на работници и снабдяване с материали, агрегат за извършване на взривни работи, по един фургон на обект за техническия ръководител и работниците. В процеса на работата се вижда, че тази техника е не само недостатъчна, но тежките терени изискват по-мощни машини. Държавният комитет за планиране разрешава да бъдат доставени 6 индийски булдозера (лицензионно производство на „Коматцу“), както и да се допълнят механизацията и автомобилният парк с нови фадроми и багери, валежи, самосвали, бордови коли, високопроходими автобуси „Чавдар“ и оборудвани за транспорт на работници „УАЗ“-ки, подвижни ремонтни работилници, няколко автомобила „Нива“, фургони, агрегати, сонди и друга необходима техника. За довършване на пътното легло и пътната настилка се сключват договори с подизпълнители, главно с поделенията на Стопанско обединение „Пътни строежи“, които предоставят грейдери, специализирани валежи и асфалтополагащи машини, асфалтова смес от техните бази.

Изграждане на горски пътища

Изгражданите горски пътища са трайни инженерни съоръжения с габарити 3.0/4.0 или 3.5/5.0 м, които включват: пътното тяло, подпорни стени, берми, изкопни и насипни откоси; отводнителна система с отводнителни и предпазни окопи, дренажи, водостоци и мостове; принадлежности - предпазна ограда или предпазни камъни; сигнализация с пътни знаци.

Годишно по линия на капиталното строителство държавата отпуска по 10-12 млн. лв. за строителството на горските пътища. Това дава възможност средно на година да се строят по около 20-25 км пътища с асфалтова настилка.

Проектите на обектите, които ще бъдат включени в т.нар. поименни списъци за строителство, всяка година се приемат и одобряват от разширен състав на постоянния Експертен съвет към МГПП, като представители в него са специалисти от различни дирекции в министерството, на Пътния отдел в ИППГСС „Агролес-проект“ и ССК „Горстрой“, след което се съгласуват от Колегиума на министерството. След одобряване в Министерския съвет поименните списъци се предоставят на централното управление на БНБ, която чрез своите клонове по места контролира изразходването на заложените капиталови разходи през целия срок на строителство на пътищата.

В края на всяка година се пускат в експлоатация предвидените за строителство и построени през съответната година участъци от пътищата. В комисиите по приемане на новоизградените уча-

Стабилизиран горски път „Илиевци“, строен в края на 80-те години на територията на ГС - гр. Елена, от звено - Велико Търново, на СП „Горстрой“ - Ловеч

стъци са включени представители на строителя, проектанта, инвеститорския надзор, МГПП, РИОС, КАТ, противопожарна охрана, ГСК, ГС и други заинтересовани институции.

Спецификата на обектите в процеса на строителството е свързана с преодоляване на редица проблеми. Всяко поделение обслужва териториите на няколко окръга (сега области), което изисква да се поддържат взаимоотношения с представители на различните ведомства - БНБ, окръжни народни съвети и други. Организационното и кадровото обезпечаване е много затруднено поради отдалечеността на обектите както от поделенията, така и от населените места. Има проблеми в осигуряването и доставката на суровини, материали, горива и енергия.

Средният километраж на обектите е 8, а средната продължителност на строителството - 2-5 години, като голяма част от пътищата са на над 1000 м н.в., което скъсява периода за извършване на строително-монтажните работи, защото е възможно да се работи само от май до октомври. Работи се предимно „челно“, т.е. няма възможност за обходни помощни трасета, а теренът се взривява и разчиства само от една посока, и на стръмни терени и дълбоки дерета. Някои от обектите са в гранични зони, в т.ч. и зад „кльона“, което също създава затруднения за придвижване на хора и техника поради разрешителния режим на достъп в тези райони.

В периода 1981-1990 г. са изградени пътища: Петрич - Конгура - Лопово; Кресна - Пенков чарк; Владово дере; Първомай - Махмутица; Ковачевица - Сухия чарк; Илийна река; Добро поле - Тапанете; Кадийца - р. Вранещица; с. Лютаджик - Глухарска река; Чипровци - Стара река; Стара река - Славовица - Късия рът; Говежда река; Дорково - Портите; Девин - Лисичево - Вълча поляна; Сютка; Корфийско дере; Гурково - отдел 175; Котел - Лумидялска; Манолич - Гериша; Кости - Силкосия - Зибков дол; Иракли - Ташада; Горска барака - Урсузите; Чудните скали; Янково; Кюлевча - Овчарово; Батерията - Бабя стена - Липата; Велчево - Врабците; Зли дол; Павеи дол; р. Росица; Раков дол; Батън; Краварско дере; Рилски манастир; Бобъовица и още редица обекти. През този период са построени още 3 хладилни бази за дивечово месо, 6 ремонтни работилници и административни сгради, разширението на Учебния център на горите в Боровец, 18-етажен жилищен блок в квартал „Лагера“ в София, предназначен за работници и служители, работили в Коми АССР и други от системата на горите, както и редица по-малки обекти.

Инж. Радосвет ЗАГОРСКИ